

educational goals. Handbook I: Cognitive domain. New York: David McKay Company.

20. MGI-Skill-Shift-Automation-and-future-of-the-workforce (2018). <https://www.mckinsey.com/~media/McKinsey/Industries/Public%20and%20Social%20Sector/Our%20Insights/Skill%20shift%20Automation%20and%20the%20future%20of%20the%20workforce/MGI-Skill-Shift-Automation-and-future-of-the-workforce-In-brief-May-2018.pdf> (accessed 10.09.20).

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-588-80-8-2.7>

ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ ТА ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ УЧНІВ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ

Задоріна О. М.

кандидат педагогічних наук,

*старший викладач кафедри методики викладання і змісту освіти
КЗ «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради»*

Задорін В. В.

викладач інформатики

*Одеський фаховий технічний коледж
Одеської національної академії харчових технологій
м. Одеса, Україна*

Гуманізація освіти передбачає перегляд, переоцінку всіх компонентів методичної системи навчання, створення максимально сприятливих умов для розкриття і розвитку здібностей особи, що здобуває знання. Один із провідних напрямків гуманізації – впровадження особистісно зорієнтованого навчання, мета якого не тільки навчати й виховувати учня, а й формувати в ньому особистість. Такий підхід до навчального процесу передбачає індивідуалізацію, а отже, й диференціацію навчання, ефективним засобом якої за певної умови організації є самостійна робота.

Одне з головних завдань сучасної освіти – навчити учнів самостійно працювати, оскільки темпи надходження наукової інформації надзвичайно зросли і практично кожній людині, яка хоче мати роботу та продуктивно працювати, необхідно увесь час поновлювати свої знання, а то й переучуватись, а це можливо лише за наявності сформованих умінь і навичок самостійної роботи.

Як показала практика раптового впровадження дистанційного навчання навесні 2020 року, переважна більшість здобувачів освіти (як учнів загальноосвітніх шкіл, так і студентів вищих навчальних закладів) мають слабкі та недостатні навички самостійної діяльності. Вони легко орієнтуються у потоці інформації, яку отримують з різноманітних джерел, проте не можуть структурувати та проаналізувати навчальний матеріал, встановити логічні взаємозв'язки, виокремити найголовніше у тому, що необхідно опанувати. Тож навчати вчитися самостійно необхідно тоді, коли є живий взаємозв'язок викладача та студента, вчителя та учня.

Під час організації самостійної роботи основною метою є самостійне вивчення матеріалу. Найвпливовішим критерієм для вибору методів навчання є показники підготовленості учнів до такої діяльності: рівень сформованості пізнавальної самостійності, предметних та загально-навчальних знань, навичок і вмінь. Організуючи самостійну роботу, вчитель має стежити за тим, щоб учень був внутрішньо переконаний у необхідності її виконання. Це викликано його особистими потребами: пізнати нове, перевірити свої знання, виявити самостійність, навчитися працювати самостійно. Досить важливо стимулювати і вмотивувати позитивне ставлення школярів до виконання самостійної роботи.

Говорити про самостійну роботу як про діяльність учня або студента можна лише тоді, коли в нього є відповідна система мотивів. Учень повинен чітко усвідомлювати, чому він виконує ту чи іншу самостійну роботу. Можливі такі мотиви:

- оволодіти знаннями;
- перевірити свої вміння та навички у розв'язуванні тих або інших задач;
- оцінити рівень знань із певної теми.

Перед виконанням самостійної роботи слід завжди повідомляти її мету, звертати увагу учня на її користь особисто для нього.

Велику зацікавленість викликають в учнів творчі роботи, які потребують високого рівня самостійності. Виконуючи завдання, учні відкривають нове в темі, яку вивчали на попередніх заняттях. Наприклад, це завдання, які спрямовані на пошук інших способів розв'язання задач.

Працюючи самостійно, учні, як правило, глибше вдумуються у зміст матеріалу, що опрацьовується, краще зосереджують свою увагу. Тому знання, вміння і навички, набуті в результаті самостійної роботи, виховують в учнів наполегливість, увагу, витримку.

Одним із видів роботи в класі є самостійне вивчення теорії за підручником або з різноманітних Internet-джерел. Самостійно

опрацювати теоретичний матеріал учням можна пропонувати 2-3 рази в семестр. Основна мета таких завдань – навчити учнів читати текст, що пропонується до вивчення. Якщо говорити, наприклад про математичний текст, то його особливості, по-перше, в тому, що він містить багато математичних, понять, термінів, формул, символів. Коли учень не знає якийсь із термінів чи символів, то він не зможе повністю зрозуміти текст. По-друге, у тексті є різні схеми та рисунки, що тісно з ним пов'язані. На них треба дивитися паралельно з читанням тексту, читати доводиться не абзацами, а реченнями. По-третє, наявність різних шрифтів, якими виділяють означення, теореми, примітки. По-четверте, стиль викладу матеріалу – чіткість, строгість, лаконічність.

Самостійна навчально-пізнавальна діяльність учнів ефективна, якщо вона:

- допомагає учням засвоювати матеріал глибоко і міцно;
- розвиває їхні пізнавальні здібності;
- формує вміння самостійно розширювати й поглиблювати знання та застосувати їх на практиці;
- відповідає основним принципам дидактики: доступності, систематичності, зв'язку теорії з практикою, свідомості, творчої активності, навчання на високому рівні.

Завдання, що входять до системи самостійної діяльності, мають бути різними за дидактичною метою та змістом. Послідовність виконання домашніх і класних самостійних робіт повинна бути такою, щоб виконання одних робіт логічно впливало з попередніх і підготовлювало учнів до виконання наступних.

Самостійна робота повинна носити цілеспрямований характер, що досягається чітким визначенням її мети; недооцінення цієї вимоги призводить до того, що учні або неправильно виконують завдання, або вимагають від учителя додаткових пояснень, через що відбувається нерациональне використання часу.

Спочатку в учнів необхідно сформувати елементарні навички самостійної діяльності як під час роботи з підручником, так і під час виконання практичних завдань, рисунків, простих вимірів, розв'язування задач. Цьому повинна передувати наочна демонстрація вчителем цих видів роботи, яка супроводжується чіткими поясненнями і записами на дошці. Для самостійної роботи учням необхідно пропонувати завдання, що розв'язуються за готовими алгоритмами, а також такі, які вимагають їх створення.

Необхідно враховувати те, що різним учням потрібна різна кількість, часу для засвоєння одних і тих самих знань, умінь та навичок. І, чи не найголовніше: завдання мають бути цікавими для учнів.

Викладач визначає мету, зміст, обсяг, методи і види самостійної роботи. Ефективність самостійної роботи збільшується, якщо вона є однією зі складових навчального процесу і проводиться планомірно та систематично.

Самостійна робота займає виняткове місце у сучасній школі, тому що учень здобуває знання тільки в процесі особистої самостійної навчальної роботи. Дидактичне правило «Вчити дітей вчитися» ніколи не було таке актуальне як зараз. Уміння керувати своєю діяльністю виступає в якості необхідної умови в житті людини і в її трудовій діяльності. Застосування сучасних технологій на уроках і в позаурочній діяльності розширює можливості творчості як вчителів, так і учнів, підвищує інтерес до предмету, стимулює засвоєння учнями нових знань, що, в результаті, веде до інтенсифікації процесу навчання. Знання засвоюються учнем завдяки його власній діяльності, яка організована і здійснюється під керівництвом вчителя так, щоб учень мав перед собою реальні орієнтири, що дозволяють йому здійснювати всі дії правильно і одночасно контролювати себе.

Останнім часом школа поставлена в ситуацію необхідності введення істотних змін у систему навчання і виховання учнів. Впровадження сучасних педагогічних технологій в практику роботи дозволить досягти цієї мети.

Література:

1. Вишневецький О. Теоретичні основи сучасної української педагогіки. Самостійна діяльність учнів. – Дрогобич: Коло, 2006. – 326 с.
2. Освітні технології: Навчально-методичний посібник, О.М. Пехота та ін., – К. : А. С. К, 2004. – 256 с.
3. Пометун О. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. – К. : Видавництво А.С. К., 2004, – 192 с.
4. Рибак Т.А. Технологія уроків узагальнення і систематизації знань, умінь і навичок у процесі викладання математики / Т.А. Рибак // Математика в шк. України. – 2005. – № 1. – С. 2–5.
5. Інтерактивні технології на уроках математики / уклад. І.С. Маркова – Х.: Основа, 2009, – 126 с.